

RUNDERMOLAREN II

HENK HIDDINGH

Bijna nergens zal sterker gelden het spreekwoord: 'Uitzonderingen bevestigen de regel'. Op het terrein van de fossiele runderresten lijken er soms zelfs meer uitzonderingen dan regels te bestaan. Toch is er voor deze fossiele resten een aantal determinatiekenmerken in gebruik die weliswaar in veel gevallen geen uitsluitend geven en dus lang niet altijd betrouwbaar zijn. Bij gebrek aan betere kenmerken zullen we het er echter even mee moeten doen. Met de nodige reserves toegepast valt er mijns inziens ook wel mee te werken. Overigens zijn deze kenmerken niet door Siegfried uitgevonden. Ze worden wel door hem bevestigd, evenals door andere auteurs zoals LEHMANN (1949), STAMPFLI (1963) en OLSEN (1966).

Gezien de aanzienlijke variaties die er bestaan binnen één soort wat betreft skelet-elementen en gebitsonderdelen, moet er zo mogelijk getoetst worden aan alle genoemde determinatiekenmerken. Op een enkel kenmerk, zoals de door de Heer Kerkhoff genoemde aanwezigheid en plaats van accessorische zuilen, zullen inderdaad zoveel uitzonderingen voorkomen dat het determineren van kiezen aan de hand van dit ene kenmerk een hachelijke zaak wordt. In combinatie met de andere genoemde kenmerken lijkt het mij echter wel zinvol om de situering van accessorische zuilen te beschouwen bij de determinatie van runderkiezen. Een statistische bewerking van de genoemde kenmerken op een groot aantal fossiele kiezen zou hierin misschien enige duidelijkheid brengen.

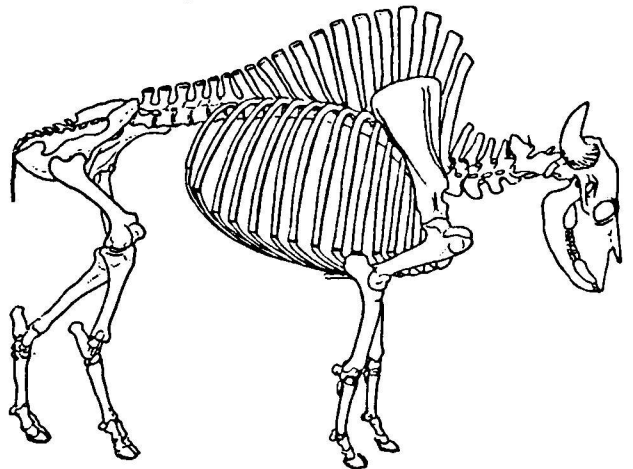
Misschien zou er ook eens gekeken kunnen worden naar verschillen in kiezenslijtage tussen *Bison priscus* en *Bos primigenius*. Mogelijk hebben deze soorten verschillende voedingsgewoonten gehad. Als bijvoorbeeld *B. priscus* een grasseneter is geweest en de bosbewonende *B. primigenius* een bladeter, dan zou dit onder een binoculair wel eens te zien kunnen zijn: De kiezel bevattende grassen zouden bij de graseter krassen op de kiezen veroorzaakt moeten hebben in een veel sterkere mate dan bij de bladeter.

Dat 'grassen krassen' is dacht ik gebleken bij een onderzoek aan knaagdierkiezen. De Heer van der Meulen van het Instituut voor Aardwetenschappen in Utrecht zou hierover

mogelijk meer kunnen vertellen.

Tenslotte wil ik opmerken dat bij runderkiezen de slijtagegraad van het gebit natuurlijk een enorm storende factor is bij de determinatie. Vooral plaats en vorm van accessorische zuilen en 'eilandjes' hangen nauw samen met de mate waarin een kies is afgesleten.

Samenvattend komt het erop neer dat ik het met de Heer Kerkhoff eens ben als hij vindt dat een enkel kenmerk op zich, zoals plaats en vorm van accessorische zuilen, niet valide is. Dit geldt voor vele andere kenmerken. In combinatie met een aantal andere kenmerken beschouwd lijkt het me echter vooralsnog een bruikbaar criterium. Alleen een gedegen statistische aanpak van het probleem zal dit kunnen bevestigen dan wel weerleggen.

GEVONDEN VOORWERP

Na de bijeenkomst op 27 april te Leiden trof ik een mislukt exemplaar van Cranium 2, I in mijn tas aan. De eigenaar kan zich met mij in verbinding stellen voor de toezending van een deugdelijk exemplaar.

Hans van Essen